

Koulun arjen sankarit

Vardagshjältar i skolan

Keskusteluaineisto koulurauhatyön
tueksi

Diskussionsmaterial
som stöder skolfreden

Koulurauha-ohjelman tavoitteena on edistää lasten ja nuorten osallisuutta kiusaamisen ehkäisemisessä ja kouluhyvinvoinnin rakentamisessa. Osana valtakunnallista ohjelmaa järjestettiin alkuvuodesta 2010 sarjakuvakilpailu otsikolla ”Koulun arjen sankarit”.

Målet för programmet Skolfreden är att främja barns och ungdomars delaktighet i förebyggandet av mobbning och uppbyggandet av välbefinnande i skolan. Som en del av det nationella programmet arrangerades i början av 2010 en serietävling med rubriken ”Vardagshjältar i skolan”.

Kilpailun tehtävänä on pyydetään kuvaamaan sitä, keitä ovat koulun arjen sankarit ja mitä he tekevät, jotta koulupäivästä tulee turvallinen ja kaikilla on hyvä meininki. Sarjakuvakilpailussa oli kaksi sarjaa, toinen alakoulun 4-6-luokkalaisten ja toinen yläkoulun 7-9-luokkalaisten.

Kilpailuun osallistui yhteensä 503 kilpailuyötä. Kilpailun voittajat valitsi raati, johon kuului sarjakuva-alan ammattilaisia sekä tukioppilaita. Raadin jäsenet olivat Aku Anka-lehden päätoimittaja Jukka Heiskanen, sarjakuvapiirtäjä Tiitu Takalo ja Milla Paloniemi, toimittaja Filip von Koskull sekä tukioppilaat Sunatda Loidee ja Ella Ossi Topeliuksen koulusta sekä Henrik Luostarinen ja Pirita Leijonakallio Raunistulan koulusta.

Sarjakuvakilpailun tulokset (suluissa sarjakuvan numero julkaisussa):

Alakoulun sarja

1. sija **Mia Matala-aho**, Kerttulan koulu, Raisio (1)
 2. sija **Piia Kostamo**, Kallaan koulu, Kemijärvi (4)
 3. sija **Heidi Slotte**, Nedervetil skola, Kronoby (11)
- Yleisöäänestyksen voittaja: **Edla-Maija Kirkkomäki**, Kylmäkosken kirkonkylän koulu, Kylmäkoski (2)
- Kunniamaininnat:
Onni Oksa, Portaan koulu, Tammela (3)
Aleksi Kettunen, Oinasjoen koulu, Vihti (10)

Yläkoulun sarja:

1. sija **Linnea Viljamaa**, Kauhavan yläkoulu, Kauhava (7)
2. sija **Jenny Westberg**, Kimitonejdens skola, Kemiö (9)
3. sija, yleisöäänestyksen voittaja **Eerika Hartikainen**, Meriluodon koulu, Pieksämäki (6)

Kunniamaininnat:

Noora Siren, Martinlaakson koulu, Vantaa (8)
Elias Taipale ja Aaro Lemetyinen, Lauttasaaren yhteiskoulu, Helsinki (5)

Julkaisija: Koulurauha-ohjelma
Teksti: Eeva-Liisa Markkanen, koulurauhan suunnittelija, Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Koulurauhan ohjausryhmä 2010:
Andersson Gun, Folkhälsan
Järvenpää Ari, Poliisihallitus
Peltonen Heidi, Opetushallitus
Rautava Marie, Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Taitto: Minna Ristolainen
Paino: Painotalo Miktor Oy

Tävlingsuppgiften gick ut på att man bad deltagarna att skildra vilka som är vardagshjältar i skolan och vad det är de gör för att skapa trygghet och en god anda under skoldagen. I serietävlingen ingick två serier, en för årskurs 4-6 och en för årskurs 7-9.

Sammanlagt deltog 503 tävlingsbidrag i tävlingen. Tävlingsens vinnare valdes ut av en jury, som bestod av professionella inom seriebranschen och vänelever. Jurymedlemmarna var tidningen Aku Ankas chefredaktör Jukka Heiskanen, serietecknarna Tiitu Takalo och Milla Paloniemi, redaktör Filip von Koskull samt väneleverna Sunatda Loidee och Ella Ossi från Topeliuskolan samt Henrik Luostarinen och Pirita Leijonakallio från Raunistulan koulu.

Resultat av serietävlingen (inom parentes står seriens nummer i publikationen):

Årskurs 4-6

- 1 plats **Mia Matala-aho**, Kerttulan koulu, Reso (1)
 - 2 plats **Piia Kostamo**, Kallaan koulu, Kemijärvi (4)
 - 3 plats **Heidi Slotte**, Nedervetil skola, Kronoby (11)
- Vinnare av läsaromröstningen: **Edla-Maija Kirkkomäki**, Kylmäkosken kirkonkylän koulu, Kylmäkoski (2)
- Hedersomnämmanden:
Onni Oksa, Portaan koulu, Tammela (3)
Aleksi Kettunen, Oinasjoen koulu, Vihti (10)

Årskurs 7-9:

- 1 plats **Linnea Viljamaa**, Kauhavan yläkoulu, Kauhava (7)
- 2 plats **Jenny Westberg**, Kimitonejdens skola, Kimitoön (9)
- 3 plats, vinnare av läsaromröstningen **Eerika Hartikainen**, Meriluodon koulu, Pieksämäki (6)

Hedersomnämmanden:

Noora Siren, Martinlaakson koulu, Vanda (8)
Elias Taipale ja Aaro Lemetyinen, Lauttasaaren yhteiskoulu, Helsingfors(5)

Utgivare: Programmet Skolfreden
Text: Eeva-Liisa Markkanen, skolfredskoordinator, Mannerheim Barnskyddsförbund
Skolfredens styrgrupp 2010:
Andersson Gun, Folkhälsan
Järvenpää Ari, Polisstyrelsen
Peltonen Heidi, Utbildningsstyrelsen
Rautava Marie, Mannerheim Barnskyddsförbund
Grafiker: Minna Ristolainen
Tryck: Painotalo Miktor Ab

Koulun arjen sankarit Vardagshjältar i skolan

Keskusteluaineisto koulurauhatyön tueksi
Diskussionsmaterial som stöder skolfreden

Sisällys / Innehåll

Jokaisella on oikeus turvalliseen ja viihtyisään oppimisympäristöön! Alla har rätt till en trygg och trevlig skolmiljö!	4 5
Yhteinen koulumme Vår gemensamma skola	6 7
Tutustutaan toisiimme Vi lär kanna varandra	10 11
Ystävyysuhteet Vänskapsrelationer	14 15
Kiusatun puolustaminen Att försvara den mobbade	18 19

Jokaisella on oikeus turvalliseen ja viihtyisään oppimisympäristöön!

Koulun arjen sankarit - keskusteluaineiston tarkoituksena on antaa opettajille työvälineitä hyvän ryhmähengen rakentamiseen ja kiusaamisen ehkäisemiseen. Koulun hyvää ilmapiiriä voidaan pitää laadukkaana kasvatustyön edellytyksenä. Viihtyisässä koulussa on myös turvallista; kenenkään ei tarvitse pelätä joutuvansa syrjityksi ja jokainen voi tuntea tulevaisuutensa hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on.

Koulurauhатыön tavoitteena on, ettei ketään kiusataisi, ettei kukaan jäisi yksin ja jokainen oppilas voisi kokea olevansa oman kouluyhteisönsä tärkeä jäsen. Oppimista tukeva, turvallinen ja toimiva koulu vaatii aktiivista työtä ympäri lukuvuoden. Yhteiset keskustelut koulussa viihtymisestä, luokkahengestä, ystävyydestä ja kiusaamisen ehkäisystä ovat tärkeitä. Keskusteluiden avulla luodaan yhteistä ymmärrystä siitä, millainen on turvallinen oppimisympäristö ja miten kaikki voivat omalla käytöksellään vaikuttaa sen syntymiseen.

Oppilaiden oman äänen kuuleminen on tärkeää, kun koulun tai ryhmän toimintaa kehitetään. Oppilaat myös näkevät monet sosiaaliset tilanteet koulussa eri tavoin kuin aikuiset. Tässä keskusteluaineistossa virikkeinä toimivat peruskouluikäisten piirtämät sarjakuvat. Nuorten sarjakuvien avulla keskustelua hyvinvoinnista ja ilmapiiristä koulussa käydään oppilaiden kokemusten ja mielikuvien pohjalta.

Julkaistu on osa Koulurauha-ohjelmaa, joka on Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Opetushallituksen, Poliisihallituksen, Folkhälsanin ja Suomen Vanhempainliiton yhteinen ohjelma koulun turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Ohjelman tunnetuin osa on koulurauhan julistus, joka toteutetaan vuosittain elokuussa koulujen alkaessa. Julistuksen jälkeen koulurauhaa rakennetaan arjessa koko lukuvuoden ajan.

Keskusteluaineiston sisältö ja käyttö

Koulun arjen sankarit -keskusteluaineisto on jaettu neljään osioon. Ensimmäisessä osiossa keskitytään kaikkien yhteisön jäsenten yhteiseen vastuuseen hyvän ilmapiirin luomisesta. Toisessa osiossa käsitellään toisiinsa tutustumista, joka on edellytys turvallisen ja toimivan ryhmän syntymiselle. Kolmannessa osiossa käsitellään ystävyyssuhteita ja neljännessä osiossa kiusatun puolustamista.

Jokaiseen osioon kuuluu sarjakuvia ja niihin liittyviä keskustelukysymyksiä, jotka auttavat pohtimaan aihetta luokassa. Lisäksi jokaiseen aihe-alueeseen liittyy jokin toiminnallinen harjoitus, joka monipuolistaa aiheen käsittelyä. Keskusteluaineisto on suunniteltu niin, että sitä voidaan käyttää sekä ala- että yläkoulussa. Eri-ikäisten lasten ja nuorten piirtämät sarjakuvat havainnollistavat, miten eri tavalla käsitämme asiat eri ikävaiheissa. Koulujen lisäksi aineisto sopii käytettäväksi myös muiden nuorten ryhmien kanssa. Sarjakuvat voi tulostaa oppilaille koulurauhan nettisivuilta osoitteesta www.koulurauha.fi tai niitä voidaan katsoa videotyöltä yhdessä.

Sarjakuva on hyvä keino haastavien aiheiden käsittelyyn, sillä siinä on helppo yhdistää luovuus ja tarinankerronta ja etäännyttää käsiteltävä asia kuvitteellisen hahmon kohtaamaksi. Oppilaita voikin pyytää piirtämään oman sarjakuvan aiheesta ”Koulun arjen sankari.”

Linkejä turvallisen oppimisympäristön tueksi:

www.koulurauha.fi

- Taustatietoa ja toimintaideoita koulurauhатыön tueksi

http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/hyvinvointi_koulussa/oppilas_ja_opiskelijahuolto

<http://www.edu.fi/perusopetus/terveystieto>

- Tietoa terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön tueksi, tietoa kiusaamisen ehkäisystä, verkko-opetusmateriaaleja, hankkeita, selvityksiä ja tausta-asiakirjoja

www.mll.fi/kiusaaminen

- Tietoa ja materiaalia kiusaamisen ehkäisystä kouluille

www.folkhalsan.fi/vimobbarint

- Tietoa ja materiaalia kiusaamisen ehkäisystä kouluille ruotsiksi

www.poliisi.fi/nuoret

- Poliisin neuvoja ja vinkkejä nuorille

Alla har rätt till en trygg och trevlig skolmiljö!

Målet med diskussionsmaterialet Vardagshjältar i skolan, är att ge lärarna verktyg att bygga upp en bra gruppanda och att förebygga mobbning. En god atmosfär i skolan kan sägas vara en förutsättning för högklassig pedagogik. En trevlig skola är också trygg; ingen ska behöva vara rädd för att bli utanför och alla kan känna sig accepterade precis så som de är.

Målet med skolfredsarbetet är att ingen ska bli mobbad, att ingen ska bli ensam och att varje elev ska kunna uppleva sig vara en viktig medlem av sin egen skolgemenskap. En fungerande och trygg skola som stödjer inläring kräver aktivt arbete under hela skolåret. Gemensamma diskussioner i skolan om trivsel, klassanda, vänskap och förebyggande av mobbning är viktiga. Genom dessa diskussioner skapar man gemensam förståelse för hurdan en trygg skolmiljö är och hur alla genom sitt beteende kan påverka uppkomsten av den.

Det är viktigt att lyssna till elevernas egen röst när skolans eller gruppens verksamhet utvecklas. Eleverna upplever många sociala situationer i skolan på ett annat sätt än de vuxna. I detta diskussionsmaterial fungerar serier tecknade av grundskoleelever som stimulans. Med ungdomarnas serier som hjälp diskuteras välbefinnande och atmosfären i skolan med elevernas erfarenheter och uppfattningar som utgångspunkt.

Publikationen är en del av programmet Skolfreden, som är ett gemensamt program mellan Mannerheims Barnskyddsförbund, Utbildningsstyrelsen, Polisstyrelsen, Folkhälsan och Finlands Föräldraförbund för att främja trygghet och välbefinnande i skolan. Programmets mest välkända del är utlysandet av skolfreden, som genomförs varje år i augusti när skolorna börjar. Efter utlysandet bygger man upp skolfred i vardagen under hela skolåret.

Diskussionsmaterialets innehåll och användning

Diskussionsmaterialet Vardagshjältar i skolan är indelat i fyra delar. Första delen fokuserar på det gemensamma ansvar som alla i skolan har för att skapa en god atmosfär. I den andra delen behandlas hur man bekantar sig med andra, vilket är en förutsättning för uppkomsten av en fungerande grupp. I den tredje delen behandlas vänskapsrelationer och i den fjärde delen hur man försvarar någon som blir mobbad.

Till varje del hör serier och diskussionsfrågor, som hjälper till att fördjupa sig i ämnet i klassen. Dessutom hör en praktisk övning till varje ämnesområde, vilket breddar hanteringen av ämnet. Diskussionsmaterialet är framtaget så att det kan användas både bland de lägre och högre klasserna. Serier tecknade av barn och ungdomar i olika åldrar tydliggör hur olika vi uppfattar saker och ting i olika åldrar. Förutom i skolor, lämpar sig materialet även att användas i andra sammanhang med ungdomar. Serierna kan skrivas ut till eleverna från skolfredens webbplats på adressen www.skolfreden.fi eller så kan man titta på dem tillsammans med en videoprojektor.

En tecknad serie är ett bra sätt att hantera utmanande ämnen, eftersom den gör det lätt att förena kreativitet med historieberättande frågan kommer inte heller för nära om det är något som den påhittade figuren upplever. Man kan t.ex. be eleverna att teckna sin egen serie om ämnet ”Vardagshjältar i skolan”.

Länkar som stöd inför en trygg skolmiljö:

www.skolfreden.fi

- Bakgrundsinformation och verksamhetsidéer som stödjer skolfredsarbetet

http://www.edu.fi/planera/valmaende_i_skolan

http://www.edu.fi/planera/grundlaggande_utbildning/halsokunskap

- Information som stödjer en sund och trygg skolmiljö, information om förebyggande av mobbning, nätundervisningsmaterial, projekt, utredningar och bakgrundsdocument

www.mll.fi/kiusaaminen

- Information om material för skolor om förebyggande av mobbning

www.folkhalsan.fi/vimobbarint

- Information och material på svenska för skolor om förebyggande av mobbning

www.polis.fi/unga

- Polisens råd och tips för unga

Yhteinen koulumme

Koulussa viihtyminen on tärkeää monesta eri näkökulmasta. Hyvä viihtyminen koulussa luo pohjan hyvälle oppimistuloksille, oppilaiden hyvinvoinnille sekä ystävyys-suhteiden syntymiselle. Yhteisöllinen koulu syntyy kaikkien mahdollisuuksista osallistua koulun toiminnan kehittämiseen. Jokainen voi omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, millainen ilmapiiri koulussa vallitsee. Keskustelukysymysten ja harjoituksen tavoitteena on osoittaa, että kaikki voivat olla tekemässä koulua, jossa on hyvä olla ja oppia.

Pienryhmätyöskentely

Valitkaa ryhmästä oppilaat, jotka lukevat sarjakuvan puhekuplat muille ryhmäläisille.

Keskustelukysymyksiä:

- Minkä takia keittäjä aluksi puhuu oppilaille epäystävällisesti?
- Miltä tytöistä tuntuu, kun he huomaavat keittäjän olevan surullinen?
- Mitä tytöt sanovat luokkatovereilleen, jotta he saavat kaikki yhdessä mukaan ilahduttamaan keittäjää? Miten he perustelevat yhteistä tempausta?
- Kuka sarjakuvassa on arjen sankari? Miksi?
- Millainen ilmapiiri koulussa jatkossa on?
- Millainen ilmapiiri omissa koulussanne vallitsee?
- Miten voisitte huomioida paremmin kaikki koulu-yhteisön jäsenet? Miettikää vähintään kolme ehdotusta, miten toimitte jatkossa, niin että kaikilla koulu-yhteisön jäsenillä on koulussa hyvä olla.

1.

1.

Diskussionsfrågor:

- Varför talar köksan först ovänligt till eleverna?
- Hur känns det för flickorna när de upptäcker att köksan är ledsen?
- Vad säger flickorna till sina klasskamrater för att de ska få med sig alla för att göra köksan glad? Hur motiverar de sitt gemensamma påhitt?
- Vem i serien är vardagshjälten? Varför?
- Hurdan atmosfär är det i fortsättningen i skolan?
- Hurdan atmosfär är det i er egen skola?
- Hur skulle ni lättare kunna ta hänsyn till alla medlemmar i skolgemenskapen? Fundera ut minst tre förslag på hur ni i fortsättningen kan agera så att alla som ingår i skolgemenskapen ska må bra.

- Mitä sarjakuvassa tapahtui?
- Miksi tyttö yllättyi, kun opettaja auttoi häntä saamaan pallon takaisin?
- Millaiset välit sarjakuvan koulussa oppilaiden ja opettajien välillä vallitsee?
- Millaista on opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus omissa koulussanne?
- Miten opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta voisi omissa koulussanne parantaa?

Miettikää konkreettisia ehdotuksia siitä, mitä oppilaat voisivat tehdä ja mitä opettajat voisivat tehdä.

2.

2.

- Vad hände i serien?
- Varför blev flickan överraskad när läraren hjälpte henne att få tillbaka bollen?
- Hurdana är relationerna i serien mellan elever och lärare i skolan?
- Hur samarbetar lärare och elever på er egen skola?
- Hur skulle man kunna förbättra samarbetet mellan lärare och elever på er egen skola?

Fundera på konkreta förslag på vad elever respektive lärare skulle kunna göra.

Vår gemensamma skola

Att trivas i skolan är viktigt ur många olika perspektiv. Att trivas bra i skolan skapar grunden för goda inlärningsresultat, elevernas välbefinnande samt uppkomsten av vänskapsrelationer.

En gemensam skola föds ur samtligas möjlighet att delta i utvecklandet av skolans verksamhet. Var och en kan med sitt agerande påverka hurdan atmosfär som råder i skolan. Målet med diskussionsfrågorna och övningarna är att påvisa att alla kan vara delaktiga i att skapa en skola där man både kan må bra och lära sig.

Arbete i små grupper

Välj elever i gruppen som läser seriernas pratbubblor för den övriga gruppen.

Kuumailmapallo

Tavoite: Miettiä, millaisessa koulussa on hyvä olla ja mikä siellä tuottaa iloa.

Tarvikkeet: Kaksi fläppipaperia yhteen kiinnitettynä tai muu iso paperi, tusseja, tarralappuja tai paperista leikattuja erivärisiä lappuja ja sinitarraa. Harjoituksessa tehdään kuumailmapallo. Kuumailmapallo voidaan tehdä fläpeille tai muulle isolle seinään kiinnitetylle paperille. Opettaja piirtää ensin kuumailmapallon ääriviivat niin, että siinä on suuri pallo-osa, kori ja niitä yhdistävät köydet siten, että väliin jää tilaa liekeille.

Ensimmäisessä vaiheessa tehdään pallo-osa. Oppilaat miettivät neljän hengen ryhmissä, mitkä asiat tuottavat koulussa iloa. Jokainen asia kirjoitetaan omalle lapulleen. Lappujen kirjoittamiseen kuluu noin 5 minuuttia. Ryhmiä kannustetaan kirjoittamaan mahdollisimman paljon lappuja. Tämän jälkeen laput kootaan yhteen niin, että jokainen ryhmä sanoo vuorollaan omat lappunsa ääneen. Opettaja kiinnittää laput palloon ryhmitellen samantapaisia tai samoja asioita toistensa lähelle. Iloa tuottavat asiat nostavat palloa eli kouluhyvinvointia ylöspäin.

Toisessa vaiheessa pohditaan yhdessä ääneen, ketkä kaikki koulussa voivat osallistua ilon tuottamiseen. Opettaja kirjaa näitä henkilöitä koriin. Huomioon kannattaa ottaa kaikki mahdolliset ihmiset oppilaista opettajiin, vanhemmista siivoojiin ja keittäjistä vierailijoihin.

Köydet ovat asioita, joita pitää ottaa huomioon, jotta koulussa voidaan toimia yhdessä. Opettaja pyytää osallistujia sanomaan mahdollisimman paljon tällaisia asioita ja kirjaa ne köysiin. Esille voivat nousta muun muassa järjestyssäännöt ja se, että koulu on ensisijaisesti oppimisen paikka.

Tuli nostaa kuumailmapallon ilmaan. Opettaja pyytää osallistujia miettimään, mikä pitää iloa ja innostusta yllä. Myös näitä voidaan miettiä yhdessä tai ryhmissä samaan tapaan kuin pohdittiin iloa tuottavia asioita. Tällöin ne voidaan kirjata vaikkapa yksittäisiin paperista leikattuihin liekkeihin ja kiinnittää sinitarralla pallon ja korin väliin.

Varmluftsballong

Mål: Fundera på i vilken sorts skola man mår bra och vad det är som skapar glädje där.

Material: Två blädderblockspapper som har fästs ihop eller annat stort papper, tuschpennor, post-it-lappar eller utklippta papperslappar i olika färger samt häftmassa. Under övningen gör man en varmluftsballong.

Varmluftsballongen kan göras på blädderblocksbladen eller på ett annat stort papper som fästs på väggen. Läraren ritar först varmluftsballongens konturer så att det bildas en stor ballongdel, en korg och så att dessa båda binds samman av rep mellan vilka det finns utrymme för lågor.

I den första fasen görs ballongdelen. I grupper om fyra funderar eleverna på vilka saker som skapar glädje i skolan. Varje sak skrivs upp på en egen lapp. Detta ska ta cirka 5 minuter. Grupperna uppmuntras att skriva så många lappar som möjligt. Därefter samlas lapparna ihop så att varje grupp turas om att läsa upp sina lappar högt. Läraren fäster lapparna i ballongen och grupperar liknande lappar eller samma ämnen bredvid varandra. Saker som skapar glädje får ballongen, d.v.s. välbefinnandet i skolan, att stiga.

I den andra fasen diskuterar man högt tillsammans vilka i skolan som kan hjälpa till att skapa glädje. Läraren skriver upp dessa personer i korgen. Här bör man ta hänsyn till alla möjliga människor från elever och lärare, till föräldrar, städare, kökspersonal och besökare.

Repen symboliserar sådant som gör att man kan fungera tillsammans i skolan. Läraren ber deltagarna att säga så många sådana saker som möjligt och antecknar dem i repen. T.ex. kan man lyfta fram ordningsregler och att skolan i första hand är en plats för inläring.

Elden lyfter upp varmluftsballongen i luften. Läraren ber deltagarna att fundera på vad som upprätthåller glädjen och entusiasmen. Även dessa saker kan diskuteras tillsammans eller i grupper på samma vis som vid diskussionen om vad som skapar glädje. Då kan de skrivas ned t.ex. på separata lågor som klippts ut av papper och fästas med häftmassa mellan ballongen och korgen.

Tutustutaan toisiimme

Tärkeä osa toimivan ryhmän luomista on toisiin tutustuminen. Ihmiset hakeutuvat luonnostaan sellaisten ihmisten seuraan, joiden parissa he viihtyvät. Toisiin tutustuminen edellyttää mahdollisuutta toimia vuorovaikutuksessa ryhmän kaikkien jäsenten kanssa. Erilaisten tutustumisharjoitusten, vaihtelevissa pienryhmissä toimimisen ja parityöskentelyn avulla tutustuminen helpottuu. Samalla voi löytää sellaisia puolia uusista ja vanhoista tuttavuuksista, joita ei muuten tulisi huomanneeksi. Sarjakuvien, keskustelukysymysten ja harjoituksen tavoitteena on auttaa oppilaita tutustumaan paremmin toisiinsa.

Pienryhmätyöskentely

3.

Lukekaa yhdessä sarjakuva läpi. Tämän jälkeen jakakaa ryhmä pareiksi niin, että jako tehdään syntymäpäivien mukaan. Kaikki sanovat ensin ääneen oman syntymäpäivänsä. Katsotaan, kenen syntymäpäivä on seuraavaksi tulossa ja hänen parikseen tulee se, jonka syntymäpäivä on tästä seuraavaksi jne. Jos pienryhmässä on pariton määrä oppilaita, muodostetaan yksi kolmen oppilaan ryhmä.

Keskustelkaa parin kanssa:

- Mitä sarjakuvassa mielestänne tapahtuu?
- Miksi pojat kilpailevat keskenään?
- Millaista yhteistä tekemistä välitunnille voisi keksiä, jotta kaikki viihtyisivät?
- Suunnitelkaa omat säännöt esim. skeitti-/luistelu-/tanssi-/juoksukilpailulle, jossa palkittaisiin myös siitä, että kohtelee muita reilusti.

4.

Jakakaa pienryhmä kahtia ja keksikää sarjakuvan henkilöille ajatuskuplat niin, että toinen ryhmä pohtii yksin olevan tytön ajatuksia ja toinen kahden taka-alalla olevan tytön ajatuksia:

- Mitä henkilöt ajattelevat ensimmäisessä ruudussa?
- Entä seuraavassa ruudussa, kun yksin oleva tyttö huomaa muiden nauravan hänelle?
- Mitä henkilöt ajattelevat viimeisessä ruudussa, kun yksin olevan tytön ystävä tulevat paikalle?

Yhteisiä keskustelukysymyksiä:

- Mitä tapahtuu tämän tilanteen jälkeen?
- Miten sarjakuvassa kuiskuttelevien tyttöjen olisi pitänyt käyttäytyä, jotta yksin olevalle tytölle ei olisi tullut epämiellyttävä olo?
- Millaisissa tilanteissa ihmisiin on helppo tutustua?

Vi lär känna varandra

En viktig del av att skapa en fungerande grupp är att lära känna varandra. Människor söker sig av naturen till sådana människor i vars sällskap de trivs. Att lära känna varandra förutsätter möjligheten att fungera i interaktion med gruppens alla medlemmar. Genom olika övningar, som att fungera i olika smågrupper och arbeta i par, blir det lättare att lära känna andra. Samtidigt kan man hitta sådana sidor hos nya och gamla bekantskaper, som man annars inte hade upptäckt. Målet med serierna, diskussionsfrågorna och övningarna är att hjälpa eleverna att lära känna varandra bättre.

3.

Arbete i smågrupper

Läs tillsammans igenom serien. Dela därefter in gruppen i par så att indelningen görs efter födelsedagar.

Alla säger först sin egen födelsedag. Sedan ser man vems födelsedag som kommer närmast och denna bildar par med den vars födelsedag kommer närmast osv. Om det är ett udda antal elever i smågruppen får en grupp ha tre elever.

Diskutera följande med paret:

- Vad tycker ni sker i serien?
- Varför tävlar pojkarna sinsemellan?
- Vad för slags gemensam aktivitet skulle man kunna hitta på till rasten, så att alla skulle trivas?
- Gör upp egna regler t.ex. för en skate-/skridsko-/dans-/löpartävling, där man även skulle belönas för att man behandlar andra kamratligt.

4.

Delat upp den lilla gruppen i två och hitta på tankebobblor till seriens personer så att den ena gruppen funderar på tankarna hos flickan som är ensam och den andra på tankarna hos de två flickorna i bakgrunden:

- Vad tänker personerna i den första rutan på?
 - Och i den andra rutan, när den ensamma flickan upptäcker att de andra skrattar åt henne?
 - Vad tänker personerna på i den sista rutan, när den ensamma flickans kamrater anländer?
- Gemensamma diskussionsfrågor:
- Vad händer efter denna situation?
 - Hur skulle de viskande flickorna i serien ha uppträtt för att den ensamma flickan inte skulle ha känt sig illa till mods?
 - I vilka situationer är det lätt att bekanta sig med människor?

Keskustelukysymyksiä:

- Onko sarjakuvan tilanne mielestänne todentuntuinen?
- Käyttäytyivätkö Luken kaverit mielestänne väärin? Perustelkaa, miksi?
- Miten neuvoisitte poikia tutustumaan muuten, kuin arvioimalla toisen taitoja?
- Miksi uuteen ryhmään meneminen jännittää usein?
- Miten uuden oppilaan sopeutumista kouluun ja luokkaan voisi helpottaa?
- Mitä uutena tuleva oppilas voi tehdä, jotta hän pääsee mukaan ryhmään?
- Mitä ryhmän vanhat jäsenet voivat tehdä, jotta ryhmään on helppo liittyä?
- Kertokaa omista kokemuksistanne johonkin ryhmään liittymisestä (esim. uusi luokka, joukkue tai muu harrastusryhmä).

5.

5.

Diskussionsfrågor:

- Tycker ni att situationen i serien är realistisk?
- Tycker ni att Lukes vänner betedde sig fel? Motivera, varför?
- Hur skulle ni råda pojkarna att lära känna andra på annat sätt än att bedöma deras talanger?
- Varför är det ofta så nervöst att närma sig en ny grupp?
- Hur skulle man kunna underlätta för en ny elev att anpassa sig till skolan och klassen?
- Vad skulle en ny elev kunna göra för att bli en del av gruppen?
- Vad kan gruppens gamla medlemmar göra för att det ska vara lättare att komma med i gruppen?
- Berätta om era egna erfarenheter av att komma med i nya grupper (t.ex. ny klass, nytt lag eller annan hobbygrupp?).

Mitä yhteistä meissä on?

Tavoite: Löytää yhteisiä piirteitä / ominaisuuksia ryhmäläisistä

Jokaiselle osallistujalle otetaan tuoli ja ohjaaja tai yksi osallistujista jää tuolipiirin keskelle seisomaan. Keskellä olija sanoo nimensä ja jonkin asian itsestään. Kaikki, jotka ovat samaa mieltä / tekevät samalla tavalla / omaavat saman asian tms. vaihtavat paikkaa. Keskellä olija yrittää päästä istumaan. Ilman paikkaa jäänyt jää keskelle ja kertoo nimensä ja asian itsestään.

Esimerkkejä:

- 1) Lempiruokani on makaronilaatikko
- 2) Minulla on farkut tällä hetkellä jalassa
- 3) Osaan soittaa jotain soitinta
- 4) Tykkään irtokarkeista jne.

Harjoitus puretaan yhteisellä keskustelulla. Miten leikki edisti toisen tuntemista? Miten helppoa oli keksiä jokin asia itsestään?

Vad har vi gemensamt?

Mål: Hitta gemensamma drag/egenskaper hos gruppdeltagarna

Varje deltagare får en stol och ledaren eller en av deltagarna står kvar mitt i cirkeln av stolar. Personen i ringen säger sitt namn och någonting om sig själv. Alla som håller med/gör likadant/äger samma sak etc. byter plats. Personen i mitten försöker hitta en plats att sätta sig på. Den som blir utan plats får stå i mitten och säga sitt namn och något om sig själv.

Exempel:

- 1) Min favoriträtt är makaronilåda
- 2) Just nu har jag jeans på mig
- 3) Jag kan spela ett instrument
- 4) Jag tycker om lösgodis o.s.v.

Övningen avslutas i en gemensam diskussion. Hur bidrog leken till att man lärde känna varandra bättre? Hur lätt var det att hitta på något om sig själv?

Ystävyysuhteet

Ystävyysuhteet ovat erityisiä, niissä uskoudutaan, välitetään ja niihin sitoudutaan eri tavalla kuin muissa vertais-suhteissa. Hyvä ystävyysuhde kantaa läpi elämän ja antaa voimia, tukea ja kannustusta vaikeissakin tilanteissa. Ystävyys kehittyy peräkkäisten kohtaamisten kautta. Tärkein ystävyysuhteen ominaisuus on vastavuoroisuus. Siksi ystävyysuhteiden luomisessa kannattaa olla pitkäjänteinen ja kärsivällinen. Luokan hyvä ilmapiiri ja oppilaiden välinen vuorovaikutus edistää ystävyysuhteiden syntymistä. Sarjakuvien ja keskustelutehtävien tavoitteena on kiinnittää huomiota ystävyysuhteisiin ja niiden hoitamiseen.

Pienryhmätyöskentely

6.

Valitkaa ryhmästä yksi, joka lukee sarjakuvan muille ääneen.

Keskustelukysymyksiä:

- Onko sarjakuvan tilanne mielestänne toden tuntuinen?
- Millainen on hyvä ystävä?
- Pitääkö ystävän olla luonteeltaan samanlainen kuin itse olet?
- Mitä voin tehdä ollakseni hyvä ystävä?

7.

Katsokaa yhdessä sarjakuva läpi.

- Mitä sarjakuvassa tapahtuu? Keksittekö erilaisia tulkintoja?
- Kenen näkökulmasta sarjakuva on kerrottu?
- Miten ystävyys näkyy sarjakuvassa?

Paritehtävä:

Muodostakaa parit ja haastatelkaa toisianne vuorotellen

1. Onko käsityksesi ystävydestä muuttunut vuosien varrella? Minkälaisia asioita arvostit ystävässä nuorempana, entä nyt?
2. Muistele hetkeä, jolloin olet kokenut ystävän kanssa jotain mukavaa. Mitä tapahtui?
3. Minkälaisia ystävyysuhteita toivoisit, että sinulla olisi 20 vuoden kuluttua?

Vänskapsrelationer

Vänskapsrelationer är speciella. I dem anförtror man sig, bryr sig om och man förbinder sig till dem på ett annat sätt än till andra relationer mellan jämnåriga. En god vänskapsrelation bär genom livet och ger kraft, stöd och uppmuntran även i svåra situationer. Vänskapen utvecklas genom på varandra följande möten. Vänskapsrelationens viktigaste egenskap är ömsesidighet. Därför är det bra att vara uthållig och tålmodig i skapandet av vänskapsrelationer. En god atmosfär i klassen och interaktionen mellan eleverna främjar uppkomsten av vänskapsrelationer. Målet med serierna och diskussionsuppgifterna är att uppmärksamma vänskapsrelationer och hur man vårdar dem.

Arbete i smågrupper

6.

Välj en i gruppen, som läser serien högt för de andra.

Diskussionsfrågor:

- Tycker ni att situationen i serien känns autentisk?
- Hurdan är en god vän?
- Måste en vän till sin natur vara lik dig?
- Vad kan jag göra för att vara en god vän?

7.

Titta tillsammans igenom serien.

- Vad händer i serien? Kan ni komma på olika tolkningar?
- Ur vems synvinkel är serien berättad?
- Hur ser vänskapen ut i serien?

Paruppgift:

Bilda par och turas om att intervjua varandra

1. Har dina uppfattningar om vänskap ändrats med åren? Vilka saker värdesatte du hos dina vänner när du var yngre och vad värdesätter du idag?
2. Försök att minnas en stund då du upplevde något trevligt tillsammans med en vän. Vad hände?
3. Hurdana vänskapsrelationer skulle du önska att du hade om 20 år?

Y-S-T-Ä-V-Ä

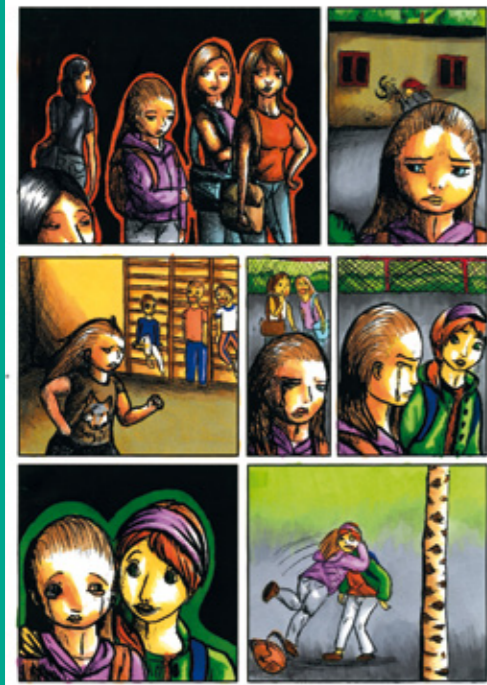
Tavoite: Pohtia hyvän ystävän ominaisuuksia ja ystävyiden luonnetta

Välineet: Kyniä ja paperia.

Oppilaat jaetaan noin neljän hengen ryhmiin. Ryhmiin jaon voi tehdä esim. pyytämällä osallistujia menemään jonoon sen mukaan, monelta he ovat aamulla heränneet. Tämän jälkeen otetaan jako, jonka avulla saadaan noin neljän hengen ryhmät.

Ensin ryhmässä käydään lyhyt keskustelu siitä, mitä ystävyys tarkoittaa ja millainen on hyvä ystävä. Ryhmä kirjoittaa keskustelusta muistiinpanot.

Keskustelun jälkeen ryhmän tehtävänä on laatia runo siten, että runon ensimmäinen sana alkaa Y-kirjaimella, toinen S-kirjaimella, jne., jolloin kaikki sanan "ystävä" kirjaimet tulevat käytetyiksi. Jokaista sanaa kohti voi antaa luvan käyttää apusanoja, joiden alkukirjaimella ei ole väliä. Runon tulee kuvata ystävyiden luonnetta ja ystävyiden ominaisuuksia. Valmiit runot luetaan ääneen ja ne voidaan esimerkiksi kuvittaa ja laittaa luokan seinälle.

Katsokaa yhdessä viereinen sarjakuva ja pohtikaa, mitä siinä tapahtuu.

Keksikää sarjakuvan henkilöille ajatuskuplia:

- Mitä päähenkilö ajattelee sarjakuvan eri vaiheissa?
 - Mitä ajattelevat ensimmäisen ruudun tytöt, jotka katsovat päähenkilöön?
 - Mitä ajattelee tyttö, joka tulee lohduttamaan päähenkilöä?
- Keskustelukysymyksiä:
- Millaiset tilanteet voivat aiheuttaa haasteita ystävyysuhteissa?
 - Mitä olisit valmis tekemään ystäväsi puolesta?
 - Missä tilanteissa on helppoa pyytää apua? Entä missä tilanteissa avun pyytäminen on vaikeaa?

V-Ä-N-S-K-A-P

Mål: Diskutera hur en god vän ska vara och vänskapens natur

Verktyg: Papper och pennor.

Eleverna delas in i grupper om cirka fyra personer. Gruppindelningen kan ske t.ex. genom att be deltagarna att ställa sig i en kö efter hur dags de har vaknat på morgonen. Därefter delas de in i grupper om cirka fyra personer.

Först för man en kort diskussion i gruppen om vad vänskap innebär och vad som utmärker en god vän. Gruppen gör anteckningar under diskussionens gång.

Efter diskussionen är gruppens uppgift att skapa en dikt, så att diktens första ord börjar på bokstaven V, det andra på Ä och det tredje på N. För varje ord kan man få lov att använda hjälpord, vars inledningsbokstäver inte spelar någon roll. Dikten ska spegla vänskapens natur och vänskapens egenskaper. De färdiga dikterna läses upp högt och de kan t.ex. illustreras och sättas upp på väggen.

Titta tillsammans på serien här intill och diskutera vad som sker där.

Hitta på tankebobblor till personerna i serien:

- Vad tänker huvudpersonen på i seriens olika delar?
 - Flickorna i den första rutan, vad tänker de på när de tittar på huvudpersonen?
 - Vad tänker flickan som tröstar huvudpersonen?
- Diskussionsfrågor:
- Hurdana situationer kan orsaka utmaningar i vänskapsrelationer?
 - Vad vore du redo att göra för din väns skull?
 - I vilka situationer är det lätt att be om hjälp? Och i vilka situationer är det svårt att be om hjälp?

Kiusatun puolustaminen

Kiusaaminen on sitä, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan tahallaan ja toistuvasti pahaa mieltä. Pahaa mieltä aiheuttavat joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua. Kiusatun puolustaminen voi olla suoraa väliinmenoa. Kunnioittamista ja välittämistä voi osoittaa myös muulla tavoin. Sarjakuvien, keskustelukysymysten ja harjoituksen tavoitteena on saada oppilaat miettimään, miten voi omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, kiusataanko koulussa vai ei.

9.

Lukekaa yhdessä sarjakuva läpi. Keskustelukysymyksiä:

- Mitä sarjakuvassa tapahtui?
- Kuka sarjakuvassa oli arjen sankari?
- Kenelle itse kertoisitte, jos näkisitte omassa koulussanne kiusaamista?
- Millä eri tavoin kiusattua voi puolustaa?

Att försvara den mobbade

Mobbning innebär att en och samma elev fortlöpande och avsiktigen utsätts för. Negativa handlingar av någon eller några, som den mobbade har svårt att försvara sig mot. Att försvara en mobbad kan innebära att gå direkt emellan. Respekt och omsorg kan också visas på andra sätt. Målet med serierna, diskussionsfrågorna och övningsarna är att få eleverna att fundera över hur man med sitt eget agerande kan påverka om mobbning förekommer i skolan eller inte.

9.

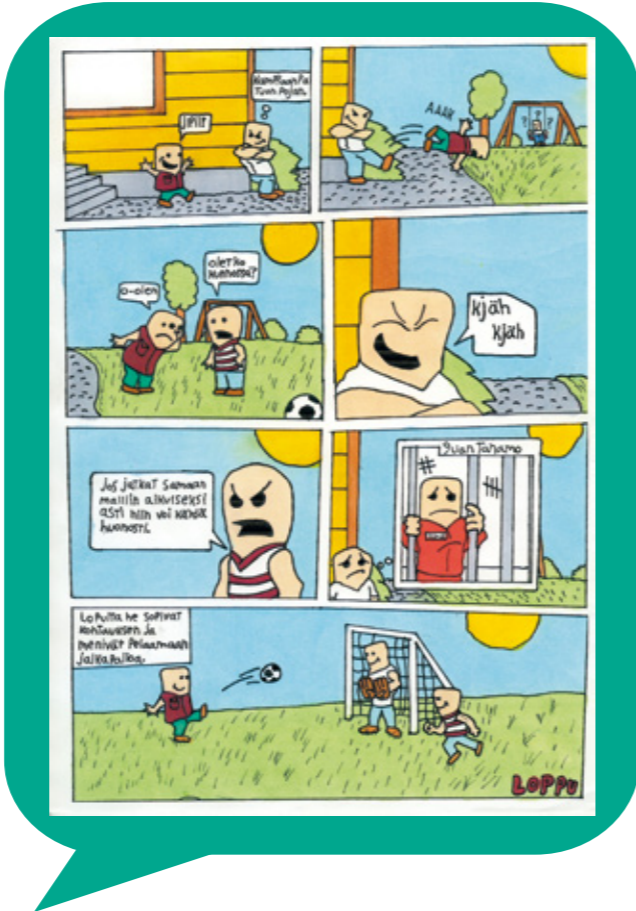
Läs tillsammans igenom serien. Diskussionsfrågor:

- Vad hände i serien?
- Vem var vardagshjälten i serien?
- Vem skulle ni själva berätta för om ni såg mobbning förekomma på er egen skola?
- På vilka olika sätt kan man försvara den mobbade?

10.

Lukekaa yhdessä sarjakuva läpi. Keskustelukysymyksiä:

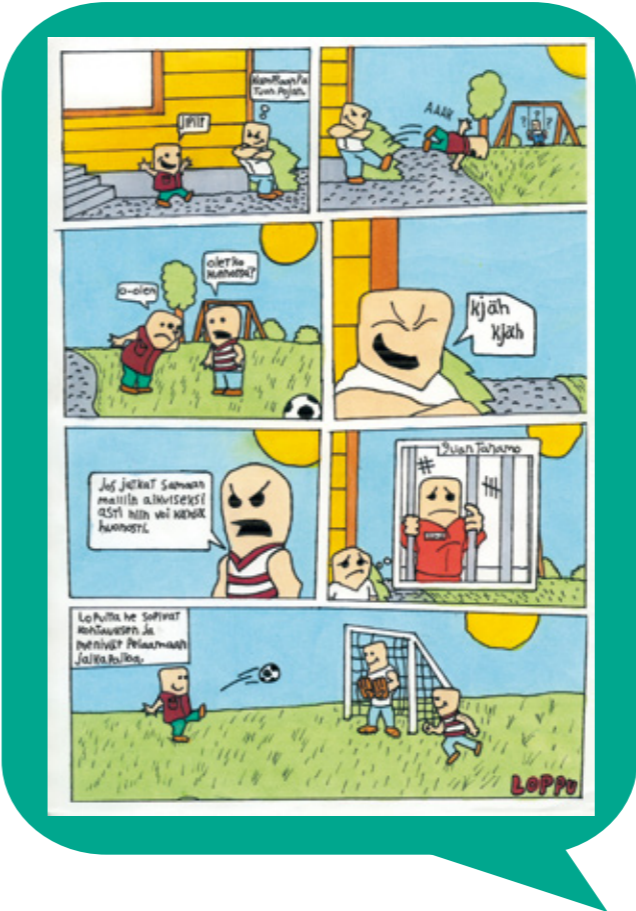
- Mitä sarjakuvassa tapahtui?
- Mitä kiusattua puolustanut poika mahtoi ajatella, ennen kuin meni sanomaan kiusaajalle takaisin?
- Tapahtuuko tällaista omassa koulussanne?
- Mitä itse tekisit, jos näkisit vastaavanlaisen tilanteen?

Lukekaa yhdessä sarjakuva läpi. Keskustelukysymyksiä:

- Mitä sarjakuvassa tapahtui?
- Mitä kiusattua puolustanut poika mahtoi ajatella, ennen kuin meni sanomaan kiusaajalle takaisin?
- Tapahtuuko tällaista omassa koulussanne?
- Mitä itse tekisit, jos näkisit vastaavanlaisen tilanteen?

10.

Läs tillsammans igenom serien. Diskussionsfrågor:

- Vad hände i serien?
- Vad tror ni att pojken som försvarade den mobbade tänkte innan han gick för att säga till mobbaren?
- Händer sådant här i er egen skola?
- Vad skulle du själv göra, om du såg en motsvarande situation?

11.

- Mitä sarjakuvassa tapahtui?
- Kuka oli kiusattu?
- Kuka aloitti kiusaamisen?
- Keitä muita tilanteessa oli? Mitä he tekivät?
- Millä tavalla ryhmä saattaa ylläpitää kiusaamista?
- Miksi voi joskus olla vaikeaa puolustaa kiusattua?

11.

- Vad hände i serien?
- Vem var den mobbade?
- Vem började mobbningen?
- Vilka andra förekom i situationen? Vad gjorde de?
- På vilket sätt kan gruppen upprätthålla mobbningen?
- Varför kan det ibland vara svårt att försvara den mobbade?

Liikkeen aloittaja

Tavoite: Lisätä yhteishenkeä luokassa, keskustella kiusaamisesta ja siihen liittyvistä ryhmän rooleista

Osallistujat seisovat tai istuvat piirissä. Osallistujat päättävät yhdessä äänettömästi kuka heistä aloittaa liikkeen. Tämä valittu henkilö aloittaa haluamansa liikkeen ja muut matkivat häntä. Liikkeen aloittaja saa vaihtaa liikettä ja muut vaihtavat liikettä, kun huomaavat muutoksen. Sitten vaihdetaan liikkeen aloittajaa kunnes harjoituksen perusidea on ryhmälle selvä.

Yksi osallistujista sulkee silmänsä ja menee piirin keskelle. Hän on arvaaja. Osallistujat päättävät yhdessä äänettömästi kuka heistä aloittaa liikkeen. Kun aloittaja on päätetty, arvaajan pyydetään avaamaan silmänsä. Aloittajaksi valittu henkilö aloittaa haluamansa liikkeen ja muut matkivat häntä. Aloittaja yrittää välillä vaihtaa liikettä arvaajan huomaamatta. Kaikki muutkin vaihtavat liikettä, kun huomaavat muutoksen. Liikkeet vaihtuvat niin kauan, kunnes arvaaja tietää, kuka liikkeitä aloittaa. Sen jälkeen vaihdetaan liikkeen aloittajaa ja arvaajaa

Apukysymyksiä leikin purkamiseksi (näillä johdatellaan keskustelemaan kiusaamisesta)

- Kenellä oli eniten valtaa leikin aikana?
- Miltä tuntui olla aloittaja?
- Entä miltä tuntui olla arvaaja?
- Miksi luulette, että tämä harjoitus tehdään kiusaamisen ehkäisystä puhuttaessa? [Kiusaamistilanteissa on usein joku, joka jää ulkopuolelle ja joku, joka johdattelee muut kiusaamaan mukana]

Starta rörelsen

Mål: Öka samhörighetskänslan i klassen, diskutera mobbning och gruppens roller som anknyter till mobbningen.

Deltagarna står eller sitter i en ring. Deltagarna bestämmer tyst tillsammans vem av dem som ska ta initiativ till rörelsen. Den utvalda personen börjar göra en rörelse, vilken som helst, och de andra härmar. Den som tar initiativ till rörelsen får byta rörelse och de andra byter rörelse när de märker förändringen. Sedan byter man initiativtagare tills övningens grundidé är klar för gruppen.

En deltagare blundar och ställer sig mitt i ringen. Han/hon ska nu gissa. Deltagarna bestämmer tyst tillsammans vem av dem som börjar rörelsen. När man har bestämt vem som ska börja, ber man den som gissar öppna ögonen. Den person som valts till initiativtagare börjar sin rörelse och de övriga härmar. Initiativtagaren försöker emellanåt byta rörelse utan att den som gissar märker detta. Alla andra byter också rörelse när de märker förändringen. Rörelserna byts tills den som gissar vet vem som är initiativtagare till rörelserna. Därefter byter man ut initiativtagare och den som gissar.

Stödfrågor till diskussion om leken (dessa leder till diskussioner om mobbning)

- Vem hade mest makt under leken?
- Hur kändes det att vara initiativtagare?
- Hur kändes det att vara den som gissar?
- Varför tror ni att denna övning görs när man talar om förebyggande av mobbning? [I mobbningsituationer är det ofta någon som blir utanför och någon som styr de andra till att vara med och mobba]

